

**SZKOŁA GŁÓWNA HANDLOWA W WARSZAWIE
KOLEGIUM GOSPODARKI ŚWIATOWEJ**

mgr Justyna Sikora

**REFORMA SYSTEMU KOORDYNACJI POLITYK BUDŻETOWYCH
W STREFIE EURO**

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Rozprawa doktorska napisana
w Katedrze Finansów Międzynarodowych
pod kierunkiem naukowym
prof. dr hab. Leokadii Oręziak

WARSZAWA 2016

STRESZCZENIE

Globalny kryzys gospodarczy i finansowy zapoczątkowany w 2007 roku doprowadził do znacznego pogorszenia się sytuacji ekonomicznej i stanu finansów publicznych państw strefy euro. Uwidoczniły się nierównowagi makroekonomiczne oraz niedoskonałości w koordynacji polityk budżetowych i gospodarczych, w istniejących procedurach nadzoru oraz w instrumentach dyscyplinujących. Brakowało zarówno systemu efektywnych sankcji nakładanych na państwa członkowskie nieprzestrzegające wymagań wynikających z uczestnictwa w unii walutowej jak i systemu transferów, który mógłby dostarczyć wsparcie finansowe i zabezpieczyć przed efektem zarażenia. Problemy gospodarcze państw strefy euro, głównie Grecji, Irlandii i Portugalii, oraz kłopoty Hiszpanii i Włoch z finansowaniem długów publicznych, doprowadziły w latach 2010-2013 do istotnych reform systemu koordynacji polityk budżetowych oraz zasad funkcjonowania strefy euro, tj. wzmocnienia Paktu Stabilności i Wzrostu poprzez tzw. „sześciopak” i „dwupak”, podpisania tzw. „Paktu Fiskalnego”, poprawy koordynacji cyklu budżetowego poprzez Semestr Europejski oraz stworzenia permanentnego mechanizmu zarządzania kryzysowego-Europejskiego Mechanizmu Stabilności. Zreformowano procedurę nadmiernego deficytu oraz stworzono nową procedurę nierównowag makroekonomicznych.

Głównym celem badawczym rozprawy jest krytyczna ocena zasad funkcjonowania strefy euro oraz reform w obszarze koordynacji polityk budżetowych wprowadzonych w następstwie kryzysu w latach 2010-2013. W rozprawie określono główne słabości w konstrukcji instytucjonalnej strefy euro oraz zidentyfikowano czynniki, które doprowadziły do kryzysu finansów publicznych. Dokonano również analizy możliwych kierunków dalszych reform (w tym unii budżetowej), które zabezpieczyłyby państwa członkowskie przed narastaniem zadłużenia publicznego oraz nierównowag makroekonomicznych.

W rozprawie podjęto próbę weryfikacji następującej tezy badawczej:

Kryzys finansów publicznych występujący w państwach członkowskich strefy euro ma podłoże systemowe i wynika z konstrukcji strefy euro – stworzenia unii monetarnej bez centralnej polityki budżetowej. Reformy systemu koordynacji polityk budżetowych wprowadzone w latach 2010-2013 charakteryzują się wieloma słabościami i są niewystarczające, by skutecznie oddziaływać na państwa członkowskie strefy euro w celu ograniczenia narastania zadłużenia publicznego.

Rozprawa składa się z 5 rozdziałów. Rozdział 1 jest rozdziałem teoretycznym, w którym na podstawie literatury przedmiotu zostały przedstawione funkcje finansów publicznych, cele i narzędzia polityki budżetowej oraz przyczyny powstawania, metody redukcji i wpływ długu publicznego na wzrost gospodarczy. Scharakteryzowano także funkcje rządu centralnego w świetle federalizmu fiskalnego oraz zaprezentowano praktyczne funkcjonowanie federalizmu fiskalnego na przykładzie Stanów Zjednoczonych Ameryki i Republiki Federalnej Niemiec. Rozdział 2 został poświęcony procesowi integracji gospodarczej i walutowej w Europie. Przeanalizowano w nim główne etapy integracji oraz teoretyczne korzyści i koszty wynikające z uczestnictwa w unii gospodarczej i walutowej. Przedstawiono także genezę powstania, konstrukcję prawną oraz zasady funkcjonowania Unii Gospodarczej i Walutowej w Europie obowiązujące do 2010 roku. Dokonano również przeglądu elementów państwa federalnego w strukturze instytucjonalnej UE. W rozdziale 3 analizie ekonomicznej została poddana sytuacja gospodarcza krajów strefy euro w latach 1999-2013, w tym sytuacja makroekonomiczna i stan finansów publicznych, konkurencyjność gospodarek oraz nierównowaga na rachunku obrotów bieżących. Dokonano również oceny wprowadzonych reform sektora finansowego oraz podjętych działań antykryzysowych. Zaprezentowano także i skomentowano plany powołania unii bankowej oraz rolę EBC w przeciwdziałaniu kryzysowi. W rozdziale 4 zostały przedstawione i poddane ocenie główne reformy w obszarze koordynacji polityk budżetowych wprowadzone w latach 2010-2013. Rozdział 5 został poświęcony determinantom przyszłego kształtu strefy euro. Dokonano w nim analizy potencjalnych reform instytucjonalnych, które zagwarantowałyby strefie euro długookresową stabilność oraz zabezpieczyłyby przed narastaniem zadłużenia publicznego. W zakończeniu przedstawiono wnioski z przeprowadzonej analizy, które potwierdzają tezę, iż wprowadzone reformy charakteryzują się wieloma słabościami i nie rozwiążą problemu nadmiernego zadłużenia publicznego w strefie euro.

Zreformowany system koordynacji polityk budżetowych oraz system nadzoru nad nierównowagami makroekonomicznymi stał się skomplikowany i mało klarowny, a państwa członkowskie muszą wypełniać dodatkowe obowiązki sprawozdawcze. Zwiększono też liczbę stawianych im wymogów, co może utrudnić skoncentrowanie się na redukcji wskaźnika zadłużenia publicznego wobec PKB. Ponadto system nadal bazuje na dyscyplinie budżetowej. Większy nacisk powinien zostać położony na reformy pro wzrostowe i niwelowanie różnic

w konkurencyjności krajów strefy euro, w tym także zapobieganie nadmiernym nadwyżkom na rachunku obrotów bieżących.

Reformy instytucjonalne wdrażane w strefie euro od 2010 roku podążają w kierunku federalizmu fiskalnego i unii budżetowej. Mimo argumentów ekonomicznych, iż w perspektywie długoterminowej należy dążyć do ściślejszej integracji krajowych finansów publicznych, stworzenia unii budżetowej z centralnym budżetem pełniącym funkcję stabilizacyjną i redystrybucyjną oraz wzmocnienia władzy politycznej na poziomie unijnym, bardziej zaawansowana integracja walutowa i polityczna w Europie wydają się mało prawdopodobne w dającej się przewidzieć przyszłości.